Msgr. Stjepan Korenić:

Na obranu sistematskoga katekizma

Pretiskano iz Vrhbosne.

01-15-5033

Sarajevo 1929.

Tiskara „Bosanska Pošta“.

Iz »Katoličkog Lista«, broj 16. razabire se, da je predložen novi rukopis historijskog nekatekizma, koji bi se imao da štampa, i da zamijeni dosadašnji sistematski katekizam po Deharbeu, pošto je sličan pred dvije godine kao nepodesan otklonjen. No zapreku tomu da jošte i sada ja stavljam.

Da se ne bi činilo, da ja to činim iz pukoga inata, ili iz želje, da stavljam zapreke napretku katekizamske obuke, neka mi je dopušteno, da za sada i opet iznesem samo neke razloge, koji me nukaju, da zastupam stanovište protivno ovomu historijskomu nekatekizmu. Na konkretni rukopis ovoga t. zv. historijskoga katekizma, koji mi je bio dan na uvid od Preuzv. g. Ordinarija zagrebačkoga, osvrnut ću se također, bude li od potrebe.

Nije moguće, da se ovdje sve one razloge navede, koji govore protiv ovakve vrste historijskog nekatekizma, kakav se ovdje predlaže prema Pichleru. Te sam ja razloge kroz gotovo dvije godine u »Katoličkom Listu« već isticao na obranu sadašnjega sistematskoga katekizma. I to sa čistim i nepomiješanim »Pitanjima« i »Odgovorima« vjerskih istina, kakav je po Deharbeu i Lindenu D. J. Crkva je naime katolička držala, a i danas jošte drži, da je kod obučavanja male djece, i sa didak-

tičkog gledišta čisti sistematski katekizam najispravniji i najpristaliji. Od toga načina predočivanja čistih vjerskih istina nije ona do sada odustala, a jamačno ne će i nikada odustati. No zadaća je katehete da on ova sistematska pitanja sa biblijskim pripovijestima i inima pomagalima djeci protumači i razjasni, djelujući na taj način i na njihovo srce, da im ona istina, koju imadu tačno i precizno u katekizmu izraženu, i koju moraju na izust naučiti, ne bude ostala samo u umu, nego će djelovati i na njihovu volju, da po njoj sada i u buduće žive. No nipošto nije potrebno, niti spada u katekizam, da se ova pomagala katehete za ilustraciju dotičnih pitanja stavljaju u katekizam pred odgovarajuća Pitanja i Odgovore.

Kao najjednostavniji razlog navesti ćemo to, što se djeca ovim biblijskim pripovijestima, štampanim u historijskom katekizmu, u I. razredu nikako, a u II. razredu gotovo nikako ne mogu služiti, nego ih samo onako pamte iz pripovijedanja katehete. U I. naime razredu djeca ne znaju jošte niti čitati, a u II. razredu, koliko znadu čitati, toliko jošte ne shvataju suvislih članaka u takvom katekizmu. Prema tomu djeca neće učiti odgovarajuće biblijske pripovijesti iz ovoga historijskog katekizma, nego će ih čuti samo iz pripovijedanja katehete. A svatko znade, da kod učenja katekizamskih odgovora djecu smetaju ovi biblijski članci, koji joj samo isprekidaju

nit pitanja i odgovora, a ne pomažu ju kod pamćenja ovih pitanja.

Povrh toga ne smije se s uma smetnuti, da imade i takvih istina, koje dijete mora znati i vjerovati, a nema za njih takove biblijske pripovijesti, iz koje bi ta istina i za dijete razumljivo slijedila, nego je dijete upućeno na autoritet katehete, ili drugim riječima Crkve. Prema tomu, kad bi se za sve katekizamske istine htjelo staviti odgovarajuće biblijske pripovijesti, moralo bi se ove istine ili izostaviti, ili odustati od principa, da se izvode pitanja i odgovori samo iz biblijskih pripovijesti, koje su pred njima stavljene.

No uz ovo postoji i jošte jedna teškoća, a da ih i više ne spominjemo. Kateheti naime stoji na raspolaganje vrlo maleni broj sati za vjeroučnu obuku. Za to je on prisiljen, da čitavu obučnu građu što više stegne. Ovo pak nastojanje nužno mora da dolazi do izražaja i u samom Udžbeniku. Da se naime izbjegne preopsežnosti Udžbenika, nastojat će se staviti što manje biblijskih pripovijesti. No kako se u historijskom katekizmu izvode odgovori iz prediućih biblijskih pripovijesti, to će onda zajedno sa bliblijskim pripovijestima otpasti i odgovarajući odgovori. To jest, dijete će ostati bez znanja nužnih istina. Sve pak ove neugodnosti posvema otpadaju u sistematskom katekizmu po Deharbeu-Lindenu, jer tamo djeca imadu u kratko i jezgrovito skupljene sve

nužne istine, a kateheta ih prema raspoloživom vremenu, kraće ili opširnije, tumači. Tako, i jedino tako se stvar imade. Svaka ina eksperimentacija sa vjeronaučnim udžbenicima, i kombinacija sa obučavanjem, nije drugo nego lakomisleno titranje i opsjenjivanje na štetu vjerske obuke i uzgoja. Drugo su vjerske istine i dogme na osnovu Symbola apostolskoga, koje treba da dijete tačno za život nauči, a drugo su biblijske pripovijesti, koje ne mogu da drugo budu u obučavanju nego pomoćno sredstvo — u tumačenju i razjašnjivanju vjerskih istina.

Istina, bilo je u ovo posljednje doba, i to jedino u Austriji, nekojih kateheta, vođenih po kateheti Pichleru, koji su počeli da propagiraju misao, da sva nauka kršćanska i vjerska obuka u osnovnoj školi imade da se osniva na biblijskoj povijesti, i da se samo iz nje imadu da izvode vjerske istine. No Austrijski episkopat nikada nije oficijelno propisao takvoga biblijskoga historijskoga nekatekizma, nego je službeno propisao jedino Kanizijev katekizam, a historijski nekatekizam dopustio je, i to fakultativno samo na t. zv. »Unterstufe«. No uspjeh takvoga nekatekizma bio je, da su vjerske istine ostale u pozadini, a u glavnom se samo na biblijske pripovijesti važnost stavljalo, a mladež je u vjeri svojoj nedostatno ostala poučena. Zato se u posljednjem broju »Christl.-pädag. Bl.« i posve zgodno narugao neki župnik ovakvom nekatekizmu: »Bi-

blische-Geschichten-Leser lassen gern lesen in der Religionsstunde, damit sie selber ihre Ruhe haben.«

Da pak cjelokupni austrijski episkopat ovakav historijski nekatekizam zabacuje, kojemu su naši autori gg. Heffler i drugovi dali naslov »Mali kršćanski nauk«, to sam ja u »Katoličkom Listu«, a i samomu Preuzv. g. Nadbiskupu zagrebačkomu predočio vlastoručno pismo biskupa dra. S. Waitza, koji doslovno veli: »Die österreichischen Bischöfe halten ganz gewiss an dem bisherigen System von Fragen und Antworten fest, sowie auch der neue römische Einheitskatechismus, den das dortige Ordinariat sicherlich von Rom bekommen kann, an dieser Form festhält. Die österreichischen Bischöfe lehnen die Pichler-Methode, die rein biblische historische Katechismusform, sowie die Lehrstückform im Katechismus ab, weil das viel zu subjektiv erscheint und den Katecheten gleichsam einen Zwang aufnötigt. Die Pichlerische Art soll für Bücher angewendet werden, welche den Katecheten als ein Behelf dienen, aber nicht am Katechismus angewendet werden. Im Laufe des vergangenen Jahres wurde bekannt, dass ein römischer Einheitskatechismus für die ganze katholische Kirche bereits im Lateinischen verfasst sei, und es erschien notwendig darauf Rücksicht zu nehmen. Ich hatte im November Gelegenheit in Rom mit Kardinal Gasparri, unter dessen Leitung dieser

römische Entwurf verfasst worden ist, zu sprechen . . .«.

Subregens pak i profesor katehetike u Linzu dr. Rehberger ističući svoje mišljenje na moj upit o historijskom katekizmu veli, da taj katekizam »ist kein Katechismus, sondern leitet die Wahrheiten aus der biblischen Geschichte ab«.

Generalni mi pak Vikar u Münchenu dr. Buchberger za Bavarsku piše: »Die Kinder der ersten 3 Schuljahre haben das »Katholische Religionsbüchlein« für die unteren Klassen der Volksschulen, bearbeitet von P. Linden S. I. Dies Lehrbüchlein ist in ganz Bayern (8 Diözesen) eingeführt. Der Katechismus von Pichler ist in Bayern nirgends als Lernmittel für die Kinder in Anwendung«.

Profesor pak pastorala i pedagogike na univerzitetu u Bonnu dr. Peters mi piše, da u čitavoj Njemačkoj o biblijsko-historijskom katekizmu nema niti govora:

»Der neue Einheitskatechismus von 1924. für die deutschen Diözesen ist auf Grundlage der Bearbeitung des Deharbeschen Katechismus von I. Linden durch P. Th. Mönnichs S. I. entworfen und durch eine Kommission durchberaten und in die jetzige Fassung gebracht. Er ist von der Schulbibel getrennt. Die Zusammensetzung des Katechismus in der Deharbeschen Form ist ohne nennenswerten Widerspruch beibehalten worden. Soviel ich weiss, ist den Ordinariaten der ganzen Welt ein privater Katechismusentwurf des Herrn Kardinals Gasparri, eine Kodifikation der katholischen Doktrin, zugegangen, der beweist, dass man in Rom die Arbeit am Weltkatechismus weiterführt, aber noch nicht zum Abschlusse gebracht hat. Dieser Katechismus ist auch in Frage und Antwort gehalten . . .«.

Profesor mi pak dr. Franjo Kovačić iz Maribora piše, da u mariborskoj biskupiji »Kršćanski nauk za prvence za II. razred« (prema Pichleru) za sada nije obvezatan (nego samo odobren). Biblijsko-historijski katekizam kod nas nije u porabi, jer katehet primjerima iz biblijske povijesti objašnjava apstraktne katekizamske pojmove. Sistematski katekizam sa pitanjima i odgovorima jest za djecu jasniji i preglednji«.

Kako sam pak i u konsistorijalnoj sjednici nadbiskupije zagrebačke sa množinom talijanskih katekizama zorno predočio, u Italiji biblijsko-historijski katekizam niti u jednoj crkvenoj provinciji nije u upotrebi. Tamo se upotrebljava samo čisti katekizam sa pitanjima i odgovorima na osnovu Symbola apostolskoga. Kad bi takav historijski katekizam zaista bio bolji i u interesu vjerske obuke djece, nego li je sistemski katekizam, zer ga ne bi katolički biskupi u Italiji, a u prvom redu u rimskoj provinciji u svoje škole uveli! Zar ga ne bi svi biskupi u Njemačkoj, Bavarskoj, Austriji objeručke prihvatili!

Jedino, eto, u g. katehete Hefflera i drugova godine 1916. sinula je misao, po kojoj je nauka Crkve katoličke samo ekstrakt biblijske povijesti, a biblijska povijest ne smije da bude s r e d s t v o u obučavanju vjerskih istinu nego s v r h a! Zaista, dobro kaže onaj seoski župnik u posljednjem broju »Christl. pädag. Bl.« (br. 3): »Heute gibt es viele K a t e c h i s m u s v e r b e s s e r e r. Nicht nur ein Katechet hat es mir erzählt, dass er sich seinen Katechismus selbst zusammenschneidere, damit er für die Kinder geniessbar werde. So haben wir schon ziemlich viele Katechismen, in jedem Ort einen anderen«.

No zato ovakvim pokusnim idejama vrlo dobro odgovara Linden D. I.: »Weder der gegenwärtige Stand der Didaktik noch das Interesse des Katecheten und des Kindes verlangen einen solchen Lehrstück-Katechismus, wenigstens soweit unsere Volksschulen in Betracht kommen. Ohne klare und schwerwiegende Gründe geben wir nicht ein System auf, welches die Autorität der ganzen Vergangenheit für sich hat, und wir geben uns der Hoffnung hin, dass die massgebenden Stellen eine Aenderung der überlieferten Form nicht vornehmen«. (K. Bl. No. 5.).

No što je u nas pak jošte ponajvećma da se požali, jest ovo. Premda, kako se eto vidi, u svima rečenim državama i katoličkim biskupijama nije u upotrebi iz rečenih razloga biblijsko-historijski katekizam, nego čisti sistemski; i premda se u interesu vjerske obuke po najkompetentnijim čimbenicima taj nekatekizam odbija, a brani jedino sistemski katekizam, to ipak uza sve to imade u nas nekojih od gg. kateheta, koji duhovnim svojim oblastima ističu, kako je i u Austriji, i u Njemačkoj i u Bavarskoj itd. biblijsko-historijski nekatekizam po duhovnim oblastima propisan i uveden u njihovim osnovnim školama. Da li je takav način izvješćivanja dopustiv, da li je to slobodno na ovakav način informirati duhovne oblasti, i iz kojih se to razloga čini, i kako da na ovakav način informiranja neupućeno vanjsko svećenstvo dozna pravu istinu, koje nema vremena niti prigode da prati i kontrolira ovakva pitanja i ovakve tvrdnje!

Da se pak vidi, kakvima se u nas u n a j n o v i j e d o b a sredstvima služi prema duhovnm oblastima i neupućenom svećenstvu, neka služi, kad smo već kod zorne obuke, ovaj primjer.

U a u g u s t u g. 1928. raspisao je, dakako u milieu-u Pichlerova nekatekizma, »Oesterreichische Leogesellschaft« nagradu od 1000 (tisuću) Šilinga d o U s k r s a 1929. onomu, koji će u svojoj pedagoškoj radnji p o b i t i v a l j a n o s t h i s t o r i j s k o g a k a t e k i z m a s a s u v i s l i m š t i v o m, i dokazati, da taj oblik katoličke religije nije primjeren, već da je obučno pogrešan. Radnje neka se pošalju na Dekanat bogoslovnog fakulteta u Graz.

I gospodin um. kateheta Heffler, kano iz nebuha, n a k o n o s a m m j e s e c i, u p r a v o n a s a m o v a j v e l i k i č e t v r t a k, 28. o ž u j k a

1929., poziva u »Katoličkom Listu« svećenstvo, neka se o tomu u njega potraže pobliža uputstva.

Ali ovo je sada najzanimljivije. U isto vrijeme, kad je ta notica od g. Hefflera u »Katoličkom Listu« izišla, predan je i g. Hefflera i drugova »Rukopis« historijskog nekatekizma sa suvislim štivom Preuzv. g. nadbiskupu zagrebačkom, da ga se dade na ocjenu i štampa. Tko je pak ijole u stvar upućen, namah je mogao da zamijeti, na što se je htjelo da upozori sa onom noticom duhovnu oblast, koju je g. Heffler u isto vrijeme u »Katoličkom Listu« štampao. Htjelo se je time kazati: Eto, kako je historijski nekatekizam ispravan i stalan, i sa religioznoga i sa didaktičkoga gledišta, kako taj nekatekizam zove na mezevo, kako je i u Austriji u svim biskupijama duboki korijen zahvatio, neka se tko digne protiv njega!

Eto, to se je htjelo sa onom noticom da reče i duhovne oblasti upozori, neka brže bolje, što prije s ovim našim historijskim katekizmom u štampu.

Pošto sam ja već više puta opazio, kako se uopće u nas vrlo površno i na laku ruku sudi, a napose o tako važnim pitanjima, kano što je to školsko pitanje, pogotovo o obukovnim sredstvima, ja sam namah posumnjao u čistotu ispravnosti ove nastavljene notice u »Katoličkom Listu«. Pogotovo, kad sam nedavno u rukama imao korekturu »Entwurfa« novoga austrijskoga katekizma za osnovne škole, koju mi je na uvid poslao župnik u Rankweilu (Vorarlberg), Josip Strasser, koji je kod

natječaja dostao prvenstvo, da izradi za Austriju novi katekizam, pošto je dosadašnji Kanizijev katekizam preopsežan. I taj »Entwurf« ja sam pokazao na uvid samomu zagrebačkomu Preuzv. g. Nadbiskupu. Ali u tom »Entwurfu« niti za zeru historijskog suvislog katekizma.

I na osnovu te sumnje ja sam se namah isti dan na Veliki četvrtak obratio na Dekanat bogoslovskog fakulteta u Graz, da me izvoli obavijestiti, šta je na stvari: 1. da li je ipak na tamošnji Dekanat prispjela kakva pedagoška radnja, koja pobija valjanost historijskog katekizma sa suvislim štivom; 2. da li se u tamošnjoj sekavskoj biskupiji upotrebljava takav Pichlerov katekizam i 3. da li je možda iz Jugoslavije kakav glas stigao glede toga?

Eto, što Dekanat od 11. aprila 1929. pod br. 258. odgovara: »Mit Bezug auf Ihre Anfrage beehrt sich das gefertigte Dekanat mitzuteilen, dass ad Punkt 1. dem Dekanate bisher 3 Aufsätze über die Katechismus-Reform zugekommen sind, und eine Zuerkennung des Preises noch nicht erfolgt ist; ad Punkt 2. in der Diözese Seckau der Pichlers Lehrstück-Katechismus nicht in Verwendung ist; ad 3. ein Aufsatz über die Katechismus-Reform aus Jugoslavien dem Dekanate nicht zugekommen ist.«

Der Dekan
A. Michelitsch.

Tako, eto, Dekanat, a čitaoci sada neka sami sude.

Ali ovo, što sada slijedi, jošte je najjasnije, koliko je uvažen taj historijski nekatekizam od Pichlera. »Christl.-päd. Bl.« u posljednjem broju (4.) od Aprila, donosi o radu bečkog katehetskog društva, te na str. 108. kaže doslovno: »Am Schlusse dieser mehrstündigen Besichtigung erstattete Obmann Msgr. Umlauf kurzen Bericht über die Arbeit der letzten Wochen des Katechetenvereins und teilte u. a. mit: Unser Ansuchen beim Wiener erzbischöflichen Ordinariat um probeweisen Gebrauch des Katechismus von Wilhelm Pichler an Haupt- und höher gegliederten Volksschulen wurde mit Rücksicht auf die Bischofskonferenz *abschlägig beschieden*«.

Dakle niti »Probeweise« ne dozvoljava se.

Sada neka sudi čitalac kako se u nas površno i lakoumno misli i u javnosti titra, sa ovako važnim pitanjem, pred neupućenim svećenstvom, a i pred samim duhovnim oblastima.